

MINISTERSTWO OŚWIATY

PROGRAM NAUKI
W 8-LETNIEJ SZKOLE PODSTAWOWEJ

PROJEKT

RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH

WARSZAWA 1947

RELIGIA
RZYMSKOKATOLICKA

4119

*Niniejsze materiały programowe są częścią wydawnictwa pt. „Programy 8-letniej szkoły podstawowej. Projekt”. Pierwszy zeszyt tego wydawnictwa, a mianowicie program języka polskiego, podaje w uwagach wstępnych jego genezę i cele. Odsyłając do tych uwag Ministerstwo ponawia apel do ogółu nauczycielstwa o nadsyłanie uwag, ocen i wypowiedzi pod adresem
Warszawa, Ministerstwo Oświaty, Departament VI*

UP - Kraków BG

1050221627

Podpisano do druku dnia 13. VIII. 1947 r.

E-40174

Nakład 25.000 egz.

Arkuszy druku 1 $\frac{1}{2}$ •

Zamówienie Nr 1081

ZAKŁ. GRAF. PAŃSTWOWYCH ZAKŁADÓW WYDAWNICTW SZKOLNYCH, BYDGOSZCZ

KLASA I

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania

Pogadanki wstępne. Nauka pacierza.

1. Pierwsze pogadanki na temat najprostszych przejawów życia religijnego: przeżegnanie się, pacierz, pozdrowienie chrześcijańskie, medalik, obrazek, kościół — na tle przykładów z życia samych dzieci i dziecięctwa świętych, a w szczególności świętych polskich.

2. Opowiadania biblijne: o Bogu-Ojcu, Stworzycielu nieba i ziemi; o aniołach, w szczególności Aniele Stróżu — opiece dzieckich; o człowieku — dobrym, posłusznym Bogu, i złym, nieposłusznym (grzech pierworodny), o obietnicy zesłania Zbawiciela. Budzenie pobożności dzieci na konkretnych przykładach z życia pobożnych dzieci.

3. Opowiadania biblijne: o Bogu-Ojcu, który zesłał Syna Bożego na świat; o Zwiastowaniu N. P. Marii, o Narodzeniu Pana Jezusa, o pokłonie aniołów, pasterzy i królów, o ucieczce do Egiptu, o życiu ukrytym, o Panu Jezusie 12-letnim.

W związku z opowiadaniem biblijnym, przedstawiającymi lata dziecięce Pana Jezusa jako wzoru modlitwy, pracy i posłuszeństwa, wyjaśnienie w sposób dostępny dla dzieci, na barwnych przykładach, próśb zawartych w modlitwie Ojcze Nasz. Przykłady z życia pobożnych dzieci naśladowujących Pana Jezusa w Jego świętym dziecięctwie.

4. Dalsze opowiadania o Chrystusie: chrzest Chrystusa Pana, pierwsi uczniowie Pana Jezusa: niektóre cuda, np. cudowny połów ryb, uciszenie burzy, rozmnożenie chleba; Pan Jezus i dzieci wjazd do Jerozolimy, Ostatnia Wieczerza, Męka Pana Jezusa, Zmartwychwstanie, ukazanie się niewiastom i Apostołom, Wniebowstąpienie; Zesłanie Ducha Świętego, Wniebowzięcie N. P. Marii.

Wyniki nauczania

Znajomość najważniejszych zdarzeń z dzieciństwa Pana Jezusa i najdostępniejszych dla dziecka faktów z późniejszego życia i działalności Chrystusa (w zakresie materiału nauczania). Znajomość Modlitwy Pańskiej, Pozdrowienia Anielskiego i Składu Apostolskiego.

Praktyki religijne

Poprawne i pobożne odmawianie Ojciec nasz, Zdrowaś Maria, Wierzę w Boga, Aniele Boży i pozdrowienia „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“; odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie, w zakresie dostępnym dla wieku, w szkole i w życiu próśb i prawd wiary zawartych w pacierzu. Spełnianie dobrych uczynków dla miłości Dziecięcia Jezus (pilność, pobożność, grzeczność, posłuszeństwo). Branie w miarę możliwości udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta oraz w dni uroczystości państwowych. Branie w miarę możliwości udziału w zwyczajach Kościoła (żłobek, jasełka, grób Chrystusa Pana, baranek wielkanocny). Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym a dostosowanych do poziomu dziatwy.

Uwagi

Opracowując poszczególne tematy należy zużytkować własne przeżycia religijne dziecka oraz przeżycia innych dzieci nawiązując przede wszystkim do przykładów z życia Pana Jezusa.

W doborze przykładów należy iść drogą pozytywnego sposobu kształcenia, a nie negatywnego, a więc podkreślać raczej to, co dobre, niż to, co złe, budzić raczej uczucie miłości i uwielbienia niż grozy czy lęku itd.

Pogadanki i opowiadania biblijne winny być utrzymane w stylu dla dzieci przystępnym, winny być proste i serdeczne. Ożywić przy tym można nauczanie strofką jakiejś pieśni religijnej, np. ku czci Matki Boskiej, kolędą, ilustracjami o odpowiednim poziomie artystycznym, układaniem książki do nabożeństwa z obrazków, klejeniem szopki itd.

Szczególnie wielką wagę należy przykładąć do zastosowań praktycznych nauczania religii.

KLASA II

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania

Przygotowanie do pierwszej Spowiedzi i Komunii Św.

1. Opowiadania biblijne: o stworzeniu świata, aniołów i ludzi, o grzechu pierworodnym i jego skutkach, o pierwszej obietnicy Mesjasza, o ofierze Kaina i Abla, o ocaleniu Noego z potopu, o powołaniu Abrahama, o Józefie Egipskim, o Mojżesz i nadaniu przykazań Boskich, o Dawidzie.

2. Barwne opowiadania na tle Ewangelii św.: o św. Janie Chrzcicielu, poprzedniku Pana Jezusa, o Zwiastowaniu N. P. Marii, o Bożym Narodzeniu, o ofiarowaniu w świątyni, o pokłonie Trzech Króli, o ucieczce do Egiptu, o Panu Jezusie 12-letnim w świątyni, o Panu Jezusie wzorze modlitwy, posłuszeństwa i pracy; o chrzcie Pana Jezusa, o powołaniu Apostołów, o cudach Pana Jezusa (np. wskrzeszenie młodzieńca z Naim, uzdrowienie sługi setnika); o wjeździe do Jerozolimy, o Ostatniej Wieczerzy, o Męce i Śmierci Pana Jezusa, o Zmartwychwstaniu; o Wniebowstąpieniu, o Zesłaniu Ducha Św.

Łącznie z opowiadaniem biblijnymi, wskazanymi w działach 1 i 2, stałe omawianie przeżyć dzieci i przejawów życia otoczenia, nadających się do pogładowego oświecenia i uprzystępnienia pojęć grzechu i odpowiedzialności, cnoty i zasługi.

3. Przygotowanie do sakramentu Pokuty, oparte o elementarne zaznajomienie dzieci z przykazaniami Bożymi na podstawie opowiadań biblijnych zawartych w punkcie 1 i 2 oraz na podstawie przypowieści Pana Jezusa o dobrym pasterzu, o zbłąkanej owieczce, o synu marnotrawnym; obraz Chrystusa Pana przebaczącego winy; warunki dobrej Spowiedzi.

4. Przygotowanie do Komunii świętej; poznanie Jezusa Chrystusa utajonego w Hostii na podstawie opowiadań z Ewangelii św. o obietnicy i ustanowieniu Najświętszego Sakramentu; na przykładach z życia świętych dzieci budzenie w dzieciach pragnienia przyjęcia Pana Jezusa w Komunii świętej; zaznajomienie z odpowiednimi modlitwami.

Wyniki nauczania

Znajomość wybranych opowiadań biblijnych ze Starego Testamentu, mieszczących w sobie zapowiedź przyjścia Chrystusa Pana oraz głównych faktów z życia Chrystusa, a w związku z tym, w stopniu dostępnym dla dzieci, znajomość prawd zawartych w Składzie Apostolskim; przygotowanie do pierwszej Spowiedzi i Komunii św.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie, w zakresie dostępnym dla wieku, w szkole i w życiu próśb i prawd wiary zawartych w pacierzu. Spełnianie dobrych uczynków dla miłości Dziecięcia Jezus (pilność, pobożność, grzeczność, posłuszeństwo). Branie udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta oraz w dni uroczystości państwowych. Branie w miarę możliwości udziału w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym a dostosowanych do poziomu dziatwy. Nawiedzanie kościoła w celu przygotowania dzieci do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza (bezpośrednie zetknięcie dzieci z miejscem kultu, a w szczególności z ołtarzem). Przystąpienie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza dzieci, których ogólny rozwój uznany zostanie do tego celu za odpowiedni.

Uwagi

Przygotowanie do pierwszej Spowiedzi i Komunii św. w klasie II opiera się zasadniczo na opowiadaniach biblijnych oraz na własnych przeżyciach dzieci i przykładach z otoczenia; nadto odwoływać się można do przeżyć świętych dzieci. Opowiadania biblijne ze Starego i Nowego Testamentu są tak ułożone, aby dać dokładniejszą znajomość prawd zawartych w pacierzu. W zwią-

zku z opracowywaniem 1. punktu materiału nauczania winni uczniowie nauczyć się przykazań Boskich. Realizując punkty 1. i 2. należy nawiązywać do wiadomości znanych z klasy I.

Realizując punkt 3 materiału nauczania należy zaznajomić dziecko ze sposobem spowiadania się i warunkami dobrej Spowiedzi. Dzieci powinny zdać sobie sprawę ze swoich przewinień, żałować za nie oraz spowiadać się z nich jasno, szczerze, z zaufaniem i bez lęku, pracować nad swą poprawą i starać się o zadośćuczynienie za winy.

Przystąpienie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza dzieci w tej klasie jeszcze niedostatecznie rozwiniętych należy odłożyć do klasy trzeciej.

KLASA III

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania.

Przykazania Boskie i kościelne. Rozszerzona nauka o Sakramentach św. Pokuty i Ołtarza.

1. Powtórzenie prawd wiary zawartych w Składzie Apostolskim. Ogłoszenie dziesięciorga przykazań Boskich. Przykazanie miłości Boga, stosunek dziecka do Boga, obowiązki: pobożnej modlitwy, czci imienia Bożego i święcenia dni świętych na tle opowiadań biblijnych poznanych w klasie II oraz przykładów z życia świętych, w szczególności polskich. (Przykazania Boskie I—III).

2. Przykazanie miłości bliźniego, stosunek do rodziców, rodziny i bliźnich na tle dobranych opowiadań biblijnych poznanych w klasie II oraz przykładów z życia świętych, w szczególności polskich. W stosunku dziecka do bliźnich zwrócenie szczególnej uwagi na miłość, poszanowanie i posłuszeństwo dla rodziców, zgodę i pomoc wzajemną w rodzinie i szkole. Zachęcanie dzieci przykładami z życia Chrystusa i świętych do rozwijania w sobie łagodności, cierpliwości, poszanowania życia swego i bliźnich, skromności i czystości duszy i ciała, poszanowania cudzej i swojej własności, pracowitości, prawdomówności, dotrzymywania słowa, uczynności i życzliwości dla wszystkich. (Przykazania Boskie IV—X). Krótkie omówienie przykazań kościelnych.

3. O sakramencie Pokuty na podstawie przypowieści P. Jezusa (Dobry Pasterz i zblakana owieczka, syn marnotrawny) poznanych w klasie II i nowych oraz na przykładach z życia świętych.

O łasce poświęcającej (przypowieść o szacie godowej), o grzechu, przez który ją tracimy (uzdrowienie paralityka), o żalu za grzechy (św. Magdalena, św. Piotr); o rachunku sumienia; akt

żału, szczerze postanowienie poprawy spowiedź jako szczerze wyznanie grzechów, zadośćuczynienie Bogu za winy popełnione. Sposób zachowania się podczas przystępowania do Spowiedzi św.

4. O Sakramencie Ołtarza na tle poznanych opowiadań z Ewangelii św. o obietnicy i ustanowieniu Najświętszego Sakramentu.

Poznanie Pana Jezusa utajonego w Hostii i zachęta do nawiedzania Najświętszego Sakramentu. O mszy św. jako Ofierze Nowego Zakonu, o Komunii św. i jej skutkach. Przygotowanie do Komunii św. co do duszy i co do ciała.

Wyniki nauczania

Znajomość przykazań miłości Boga i bliźniego, dziesięciorga przykazań Boskich i przykazań kościelnych, oparta na tle przykładów, zaczerpniętych z życia Pana Jezusa i świętych. Utrwalenie wiadomości o sakramencie Pokuty i Ołtarza.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy, zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę, oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie, w zakresie dostępnym dla wieku, w szkole i w życiu, poznanych prawd wiary i zasad moralnych. Spełnianie dobrych uczynków dla miłości Chrystusa. Branie udziału w nabożeństwach kościelnych, w niedziele i święta oraz w dni uroczystości państwowych. Branie w miarę możliwości udziału w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym a dostosowanych do poziomu dzieci.

Nawiedzanie kościoła w celu przygotowania dzieci do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza (bezpośrednie zetknięcie dzieci z miejscem kultu a w szczególności ołtarzem). Przystąpienie po raz pierwszy do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza tych dzieci, które jeszcze tego nie dokonały w klasie II; przystępowanie do tych sakramentów reszty dzieci.

Lektura zajmujących dzieci książeczek o treści religijnej aprobowanych przez władzę duchowną a dozwolonych przez władzę szkolne.

Uwagi

Materiał przykazań Boskich ujmować należy na tle opowiadań biblijnych wymienionych powyżej, przy pomocy konkretnych przykładów z życia Pana Jezusa i świętych oraz własnych przeżyć dzieci i przejawów życia otoczenia.

Program klasy III zawiera po raz drugi naukę o sakramentach św. Pokuty i Ołtarza. Ma to na celu z jednej strony przygotowanie do pierwszej Spowiedzi i Komunii św. tych dzieci, które w II kl. do tych sakramentów św. jeszcze nie przystąpiły, z drugiej zaś rozszerzenie wiadomości z tego zakresu reszty dzieci oraz dalsze budzenie pragnienia przyjmowania Chrystusa w Komunii św.

KLASA IV

Materiał nauczania

Prawdy wiary i zasady moralne.

1. Wiara, jej potrzeba i przymioty. Prawdy wiary: o Bogu Ojcu Wszchemocnym, o Trójcy Przenajświętszej, stworzeniu aniołów i ludzi, o duszy ludzkiej, o grzechu pierworodnym, o Jezusie Chrystusie, Synu Bożym, Odkupicielu (Artykuły I—III Składu Apostolskiego).

2. O Jezusie Chrystusie, Jego Nauce, Męce, Śmierci, Zmartwychwstaniu, Wniebowstąpieniu; o Duchu Świętym, który uświęca ludzi i działa w Kościele św.; o Kościele* św., jego założeniu, przeznaczeniu i nieomyślności; o rzeczach ostatecznych (Artykuły IV—XII Składu Apostolskiego).

3. O nadziei chrześcijańskiej; o modlitwie, jej potrzebie i przymiotach. Modlitwa Pańska, Pozdrowienie Anielskie, Anioł Pański.

4. O miłości chrześcijańskiej Boga, bliźniego i siebie samego. Krótkie powtórzenie nauki z III klasy o przykazaniach Boskich. Przykazania kościelne.

O sprawiedliwości chrześcijańskiej; o unikaniu złego, o czynieniu dobrze (grzech, wada główna); cnoty odpowiadające wiekowi dziecięcemu.

5. O łasce Boskiej uczynkowej i poświęcającej. O sakramentach św., ich znaczeniu w życiu i w pracy nad sobą, obszerniej o Chrzcie św. i Bierzmowaniu oraz o Ostatnim Namaszczeniu.

6. Kilka barwnych obrazków słynnych miejsc kultu w Polsce: na Jasnej Górze u stóp Matki Boskiej Częstochowskiej, w Piekarach Śląskich, Kalwarii itp.

Wyniki nauczania

Utrwalenie prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej. Poznanie sakramentów św. i ich znaczenia w pracy nad sobą. Znajomość kilku słynniejszych miejsc kultu religijnego w Polsce.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie w szkole i w życiu, w zakresie dostępnym dla wieku, poznanych prawd wiary i zasad moralnych. Spełnianie dobrych uczynków dla miłości Chrystusa. Branie udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta, w dni uroczystości państwowych oraz w miarę możliwości w nabożeństwie majowym. Branie w miarę możliwości udziału w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym a dostosowanych do poziomu dzieci.

Przystępowanie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza w okresach wskazanych odnośnymi przepisami.

Lektura 'zajmujących' dzieci książeczek o treści religijnej, aprobowanych przez władzę duchowną a dozwolonych przez władze szkolne oraz dozwolonego przez władze szkolne pisemka religijnego.

Uwagi

W klasie IV należy opracować w sposób dla dzieci dostępny całość prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej na tle poznanych i uzupełniających opowiadań biblijnych, przy użyciu przykładów z życia świętych, zwłaszcza polskich, oraz przykładów z życia codziennego; materiał z tego zakresu poznany już w klasie III winien być przypomniany krótko. Należy wyrabiać w dzieciach ukochanie wiary i prawa Bożego oraz dążenie do wprowadzania go w życie w stosunku do kolegów, rodziców, biednych itp.

KLASA V

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania

Objawienie Boże w Starym Zakonie. \

A. 1. O objawieniu Bożym: Pismo św. i tradycja.

Opowiadania oparte o tekst Pisma św. i uwzględniające tło zdarzeń, a więc miejsce, czas i obyczaje: o Bogu Stwórcy Świata, aniołów, człowieka; o duszy ludzkiej, o Opatrzności Boskiej; o grzechu pierworodnym i jego skutkach, obietnicy zesłania Zbawiciela; o oczekiwaniu Zbawiciela; o ofierze Kaina i Abla, ocaleniu Noego z potopu, powołaniu Abrahama, o Jakubie i jego synach, o Józefie Egipskim; o Mojżeszu, nadaniu przykazań i ofiarach w Starym Zakonie; o Samuelu, o Dawidzie królu i proroku, o Salomonie i świątyni jerozolimskiej; o prorokach i przepowiedniach mesjańskich; o niewoli babilońskiej; o ostatnich czasach przed Chrystusem.

B. 1. W związku z opowiadaniem biblijnym w ciągu całego roku przypomnienie, rozszerzenie i pogłębienie prawd wiary w zakresie artykułu I Składu Apostolskiego.

Okolicznościowe rozwijanie i utrwalanie zasad moralnych na przykładach zaczerpniętych z opowiadań wskazanych pod A.

2. Na tle opowiadań zawartych w p. 1 i dawniej poznanych, przy użyciu obrazków z życia Polski i z życia świętych, szczególnie polskich, z uwzględnieniem tła zdarzeń, a więc miejsca, czasu i obyczajów:

- a) obowiązki chrześcijanina wobec Boga (I—III przykazanie Boskie),
- b) stosunek dziecka do rodziców, rodzeństwa i bliźnich (miłość i szanowanie, życzliwość i usługowość), uczucia społeczne (koleżeństwo, solidarność, wspomaganie się w dobrem,) uczucia obywatelskie (ofiarność, prawość, podporządkowanie się prawu). (IV przykazanie Boże).

- c) troska i dbałość o życie bliźniego (V przykazanie Boże); cnota czystości (VI i IX przykazanie Boże, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wzajemny stosunek młodzieży, rozmowy, żarty, rozrywki, czytelnictwo),
- d) dalsze obowiązki chrześcijanina wobec siebie i bliźnich: obowiązek poszanowania swojej i cudzej, prywatnej i publicznej własności, uczciwości i sprawiedliwości; zwracania pożyczonych rzeczy; oszczędności; poszanowania dobra publicznego i dbałości o dobro publiczne; prawdomówności i życia w prawdzie; życzliwego sądu o bliźnich; zwalczania obmowy, plotek itd. (przykazanie Boże VII, VIII i X),
- e) obowiązki wynikające z przykazań Kościelnych.

3. W związku z biegiem roku kościelnego krótkie omawianie najważniejszych uroczystości i obrzędów, zwłaszcza tych, które łączą się z opracowywanymi opowiadaniem biblijnymi.

Wyniki nauczania

Znajomość głównych faktów z dziejów Objawienia Bożego w Starym Testamencie.

Pogłębiona i rozszerzona znajomość prawd wiary w zakresie artykułu I Składu Apostolskiego.

Znajomość zasad moralnych w zakresie przykazań Boskich i kościelnych, przy użyciu przykładów z życia świętych, ze szczególnym uwzględnieniem świętych polskich i zastosowań tych zasad w życiu dzieci.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie w szkole i w życiu prawd wiary i zasad moralnych. Spełnianie dobrych uczynków jednostkowych i zbiorowych. Branie udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta, w dni uroczystości państwowych oraz w miarę możliwości w nabożeństwie majowym. Branie w miarę możliwości udziału w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym.

Przystępowanie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza w okresach wskazanych odnośnymi przepisami.

Lektura zajmujących dzieci książeczek o treści religijnej, aprobowanych przez władzę duchowną a dozwolonych przez władze szkolne oraz dozwolonego przez władze szkolne pisemka religijnego.

Uwagi

Podstawą, na której winno się oprzeć nauczanie w klasie V, są żywe, barwne opowiadania oparte o teksty Pisma Św. i uwzględniające tło zdarzeń, a więc miejsce, czas, obyczaje — w sposób przystępny dla wieku i odpowiadający zainteresowaniom dzieci. Tło opowiadań winno mieć jednak charakter konkretny, aby mogło swym realizmem silniej przemawiać do młodzieży.

Opowiadania o najważniejszych postaciach i zdarzeniach Starego Testamentu można ożywić odczytaniem w klasie nielicznych, krótkich, przystępnych wyjątków z „Księgi rodzaju“, ustępu o stworzeniu świata, wybranego psalmu Dawidowego, proroczych itp.

Spośród świętych nadają się do ilustrowania działu II materiału nauczania postacie następujące: św. Wojciech, św. Franciszek Seraficki, św. Stanisław Kostka, św. Kazimierz, św. Jan Kanty, św. Szymon z Lipnicy, św. Jan z Dukli, św. Jacek, św. Jan Bosko, św. Teresa.

Prawd wiary i zasad moralnych nie opracowuje się w tej klasie systematycznie, lecz należy je oświetlać przy rozważaniu odpowiednich przykładów z dziejów Objawienia; przy każdej sposobności należy utrwalać prawdy wiary i zasady moralne, treściowo związane z przerabianym materiałem.

KLASA VI

Material nauczania

Objawienie Boże w Nowym Zakonie oraz Dzieje Apostolskie.

1. Opowiadania oparte o tekst Ewangelii św. i uwzględniające tło zdarzeń, a więc miejsce, czas i obyczaje: o św. Janie Chrzcicielu (Łuk. I, 5—25; 57—80); o Zwiastowaniu N. Panny Marii i nawiedzeniu św. Elżbiety (Łuk. I, 26—56), o Narodzeniu Pana Jezusa i pokłonie pasterzy (Łuk. II, 1—21), ofiarowaniu w kościele (Łuk. II, 22—39), o pokłonie królów (Mat. II, 1—12), ucieczce do Egiptu (Mat. II, 13—23), znalezieniu Pana Jezusa w kościele (Łuk. II, 40—52); o Chrzcie Pana Jezusa (Mat. III, 13—17), poście i kuszeniu na pustyni (Mat. IV, 1—11), o powołaniu pierwszych uczniów (Jan I, 35—51); o rozmowie z Samarytanką (Jan IV, 5—15, 20—26); o Panu Jezusie nauczającym w bożnicy w Nazarecie (Łuk. IV, 16—30); o pierwszych cudach (np. Kana Galilejska Jan II, 1—12); cudowny połów ryb, (Mat. IV, 18—22); uzdrowienie paralityka (Mat. IX, 1—8); o cudach stwierdzających Jego Boskie posłannictwo (np. o rozmnożeniu chleba i chodzeniu po morzu — Mat. XIV, 13—36).

O nauce Pana Jezusa o Królestwie Bożym (Mat. V—VII; Łuk. XIII, 18—21); o wskrzeszeniu Łazarza (Jan XI, 32—44); o zapowiedzi Męki Chrystusa Pana (Łuk. XVIII, 31—34); o uroczystym wjeździe do Jerozolimy Chrystusa Pana i wypędzeniu kupców (Mat. XXI, 1—17); o Ostatniej Wieczerzy (Jan XXI, 1—35); o Męce i Śmierci Pana Jezusa (Mat. XXVI, XXVII, 60), o Zmartwychwstaniu (Mat. XXVII, 61—66 i XXVIII, 1—15); o ukazaniu się Pana Jezusa Marii Magdalenie, uczniom i Apostołom (Łuk. XXIV, 13—35, Jan XX, 11—29), o założeniu Kościoła (Mat. XXVIII, 16—20), o Wniebowstąpieniu (Łuk. XXIV, 50—51); o Zesłaniu Ducha św. (Dzieje Apostolskie II, 1—13), o rzeczach ostatecznych i ciała zmartwychwstaniu oraz o sądzie ostatecznym (Mat. XXV, 31—46).

2. Pierwsza działalność Apostołów: św. Szczepan — pierwszy męczennik, nawrócenie Szawła, św. Piotr w więzieniu, pierwszy sobór. Wniebowzięcie N. P. Marii — Dalsza działalność Apostołów; obrazki świętych męczenników z okresu prześladowań. O Kościele katolickim, jego organizacji, przeznaczeniu i znamionach, kilka obrazków z dziejów i działalności Kościoła.

W związku z opowiadaniem biblijnym zawartym w działkach 1. i 2. przypomnienie, rozszerzenie i pogłębienie prawd wiary w zakresie artykułów II—XII Składu Apostolskiego.

W związku z biegiem roku kościelnego krótkie omawianie najważniejszych uroczystości i obrzędów, zwłaszcza tych, które łączą się z opracowywanymi opowiadaniem biblijnym (nabożeństwa do Męki Pańskiej: Droga Krzyżowa, Gorzkie Żale; obrzędy wielkanocne).

Wyniki nauczania

Znajomość życia, nauki Chrystusa Pana i Jego dzieła Odkupienia. Znajomość najważniejszych faktów z Dziejów Apostolskich i początkowej działalności Kościoła.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie w szkole i w życiu prawd wiary i zasad moralnych. Spełnianie dobrych uczynków jednostkowych i zbiorowych. Branie udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta, w dni uroczystości państwowych oraz w miarę możliwości w nabożeństwie majowym. Branie udziału w miarę możliwości w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym.

Przystępowanie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza w okresach wskazanych odnośnymi przepisami.

Lektura zajmujących dzieci książeczek o treści religijnej, aprobowanych przez władzę duchowną a dozwolonych przez władze szkolne oraz dozwolonego przez władze szkolne pisemka religijnego.

Uwagi

Podstawą, na której winno się oprzeć nauczanie w zakresie punktów 1. i 2. materiału, są żywe, barwne opowiadania oparte o teksty Pisma św. i uwzględniające tło zdarzeń, a więc miejsce, czas i obyczaje — w sposób, przystępny dla wieku i odpowiadający zainteresowaniom dzieci. Tło opowiadań winno mieć jednak charakter konkretny, aby mogło swym realizmem silniej przemawiać do młodzieży.

Wskazanie w nawiasach tekstów Ewangelii św. ma na celu ściślejsze określenie materiału, nie wyłącza jednak zamiany niektórych tekstów na inne o tej samej treści. Opowiadania biblijne można ożywiać odczytywaniem wybranych tekstów.

Zasady moralne, oparte na życiu i nauce Chrystusa oraz na przykładach z życia świętych, młodzież winna przyswajać sobie w sposób konkretny, dostosowany do życia, poznawać wzniosłe sposoby ich stosowania w życiu praktycznym jednostkowym i zbiorowym oraz żyć zgodnie z nimi; przy każdej sposobności należy utrwalać prawdy wiary i zasady moralne, treściowo związane z przerabianym materiałem.

KLASA VII

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania

Życie parafialne.

1. Msza św. i jej podstawowe części, sposób jej słuchania i jej owoce, na tle prostych opowiadań o obrzędach Mszy św. (przygotowanie, część nauczająca, msza wiernych, dziękczynienie). W związku z tym omówienie odpowiednich szat, naczyń i ksiąg liturgicznych.

Wzmianka o nieszpórach.

2. Rola sakramentów św. w życiu chrześcijanina i sposoby korzystania z nich w pracy nad sobą. Związane z sakramentami św. obrzędy, obowiązki i prawa chrześcijanina. O sakramentach, ich znaczeniu i roli w życiu indywidualnym, z uwzględnieniem zwyczajów narodowych i regionalnych (święcenie gromnic, palm, ziela itp.).

3. Życie chrześcijańskie w obrzędach ze szczególnym uwzględnieniem polskich zwyczajów kościelnych i właściwości regionalnych na tle roku kościelnego (Adwent, Roraty, Boże Narodzenie, Wielki Tydzień, Zmartwychwstanie Pańskie, Boże Ciało, Zielone Świątki, nabożeństwa majowe i czerwcowe, Święto Matki Boskiej Zielnej, nabożeństwa różańcowe, święto Matki Boskiej Gromnicznej itp.).

Odpowiednie obrazki z życia świętych polskich, patronów danego miejsca, tudzież ze słynniejszych miejsc kultu religijnego w Polsce. Odpusty.

4. Wprowadzenie w całość życia parafialnego na tle lektury opowiadań z życia idealnego pasterza parafii, św. Jana

Vianney'a. Pogadanki: o parafii jako ośrodku życia religijnego, o kościele parafialnym (poświęcenie kościoła i cmentarza, urządzenie wewnętrzne kościoła); o proboszczu i wikarym; o nabożeństwach parafialnych i bractwach; o pracy religijno-charytatywnej w parafii; o biskupie, o jego władzy, katedrze; o papieżu i bazylice św. Piotra w Rzymie; o zakonach, ich roli kulturalnej i filantropijnej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski i zakonów miejscowych; o pracy misyjnej u nas i w dalekich krajach (ze szczególnym uwzględnieniem obrazków z działalności misjonarzy polskich).

Wyniki nauczania

Znajomość mszy św. i jej podstawowych części oraz sposobu jej słuchania. Znajomość Sakramentów św., ich roli w życiu chrześcijanina jako też związanych z nimi obrzędów. Znajomość roku kościelnego w obrzędach ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych polskich obrzędów kościelnych. Znajomość życia parafialnego w jego najistotniejszych przejawach.

Praktyki religijne

Pobożne odmawianie pacierza. Odmawianie przed nauką szkolną modlitwy zawierającej prośbę o błogosławieństwo dla Państwa Polskiego i o jego potęgę oraz modlitwy dziękczynnej po nauce. Stosowanie w szkole i w życiu prawd wiary i zasad moralnych. Spełnianie dobrych uczynków jednostkowych i zbiorowych (pomoc kolegom, biednym, pomoc instytucjom dobroczynnym itp.). Branie świadomego udziału w nabożeństwach kościelnych w niedziele i święta, w dni uroczystości państwowych (w szczególności słuchania mszy św. według mszalika) oraz w miarę możliwości w nabożeństwie majowym. Branie w miarę możliwości udziału w uroczystościach i zwyczajach Kościoła. Śpiewanie pieśni religijnych związanych z rokiem kościelnym.

Przystępowanie do sakramentów św. Pokuty i Ołtarza w okresach wskazanych odnośnymi przepisami.

Aprobowana przez władzę duchowną a dozwolona przez władze szkolne lektura religijna o głębszej wartości dla rozwoju wewnętrznego życia młodzieży.

Uwagi

Znajomość obrzędów mszy św. oprócz należy na przyglądaniu się im, na posiłkowaniu się odpowiednimi ilustracjami oraz czytaniu mszalika. Treść i znaczenie mszy św. oświetlić należy na tle barwnych opowiadań biblijnych (np. baranek wielkanocny, Ostatnia Wieczerza).

Pogadanki o sakramentach św. powinny uświadomić uczniowi ich głęboki sens wewnętrzny i zapobiec temu, by korzystanie z sakramentów stało się w życiu ucznia czymś zewnętrznym i jedynie formalnym.

Nauka w tej klasie ma przede wszystkim na celu zwiążanie młodzieży opuszczającej szkołę z praktycznym życiem religijnym w środowisku.

KLASA VIII

2 godziny tygodniowo.

Material nauczania

Nauka wiary i moralności.

1. *O wierze w ogólności.*

Posłannictwo Kościoła i obowiązek wiary na podstawie słów Pana Jezusa „Idąc tedy na cały świat”... (Mat., XXVIII 19—20) oraz tekstu z Ewangelii św. Marka, XVI. 15, 16. Pobudki i znaczenie wiary w życiu. Źródła wiary (Pismo św. Tradycja). Kościół jako nieomylny nauczyciel prawd Bożych.

2. *O Bogu Ojcu Stworzycielu.*

(I art. Składu Apostolskiego).

Stworzenie i opieka Boża nad światem, pierwotna szczęśliwość i upadek człowieka — na podstawie wybranych ustępów z Genes. I—III.

Przymioty Boże. O Trójcy Przenajświętszej.

3. *O Synu Bożym, Jezusie Chrystusie.*

(II—VII artykuł Składu Apostolskiego).

Idea mesjańska w Starym Zakonie i przygotowanie ludzkości na przyjęcie Chrystusa Pana w związku z pierwszą obietnicą zesłania Zbawiciela; (Genes. III, 15). Jezus—Chrystus obiecany Mesjaszem.

Jezus Chrystus, Bóg—Człowiek, Odkupicielem świata. Tajemnica wcielenia na podstawie Ewangelii św. (Jan 1. 14, III. 16) i nauki Kościoła; dowody i świadectwa stwierdzające Bóstwo Jezusa Chrystusa (z tekstów, np. Jan X, 30, XIV, 7—9, XX, 26—31); Jego Męka i Śmierć jako Ofiara zbawcza za rodzaj ludzki (Jan 1, 29).

N. Panna Maria w dziele odkupienia; Jej godność Matki Boga i przywileje udzielone Jej z tego tytułu oraz potęga Jej wstawianictwa — na podstawie odnośnych ustępów z Pisma św. (Łuk. I, 26—35, 42—43, 46—49) i nauki Kościoła.

4. Nauka moralna Jezusa Chrystusa.

Na tle Dekalogu oraz tekstów Ewangelii św. ujęcie obowiązków chrześcijanina względem Boga, bliźniego i siebie:

- a) Obowiązki chrześcijanina względem Boga w zakresie I, II i III przykazania Bożego: o miłości Boga (Marek XII, 28—34), o ufności w Bogu (Mat. VI, 24—34), o służbie Bogu (Mat. XVI, 24—28, VI, 5—15), o potędze wiary (Mat. XV, 22—28 albo Łuk. VIII, 41—56);
- b) obowiązki chrześcijanina względem życia, mienia i sławy bliźniego w zakresie IV—X przykazania Bożego; czcij ojca i matkę (Mat. XV, 4—6), nie zabijaj (Mat. V, 21), miłuj nieprzyjaciół (Mat. V, 43—48), o cnocie czystości (Mat. V, 8), nie kradnij (Mat. XIX, 18; Marek VII, 22—23), nie sądź (Mat. VII, 1—6), o przebaczeniu uraz (Mat. XVIII, 21—35), o zgorszeniu (Mat. XVIII, 5—9), o uczciwości i miłosierdziu (Łuk. X, 26—37; Łuk. XVI, 19—31), o stosunku do władzy (Mat. XXII, 15—22), o obowiązku spełniania dobrych uczynków (Mat. XXV, 31—46).;
- c) obowiązki chrześcijanina względem siebie w zakresie IV—X przykazania Bożego; o talentach (Mat. XXV, 14—30), o pełnieniu przykazań (Mat. XIX, 16—25), o pokorze (Mat. XVIII, 1—4; XI, 29—30), o życiu w czynie i modlitwie (Łuk. X, 38—42), o mówieniu prawdy (Mat. V, 37), o łączności duchowej z Jezusem Chrystusem (Jan XV, 1—11).

Przykazania Kościelne.

5. O Duchu Świętym i Kościele Katolickim.

(VIII—XII artykuł Składu Apostolskiego).

Obietnica zesłania Ducha św. (Jan XIV, 12—17). Działalność Ducha św. w duszy (Kor. 1 III, 16). O łasce i owocach łaski; dobre uczynki, cnota. Działalność Ducha św. w Kościele: zesłanie Ducha św. (Dziej. II, 1—11); potrójny urząd Kościoła (Mat. XXVIII, 19, 20) i jego nieomylność w nauczaniu (Jan XVI, 13, Mat. XXVIII, 30). Papież jako namiestnik Chrystusa na ziemi i jego władza (Jan XXI, 15—17, Mat. XVI, 13—19). Kościół współczesny. Łączność Kościoła wojującego z tryumfującym i cierpiącym — Świętych Obcowanie.

Wyniki nauczania

Uporządkowana i pogłębiona znajomość prawd wiary i zasad moralnych.

Uwagi

Opracowanie prawd wiary i zasad moralnych opiera się zasadniczo na opowiadaniach i naukach zaczerpniętych z Pisma św. Opowiadania biblijne winny uwzględniać tło zdarzeń, a więc czas, miejsce, zwyczaje. Wskazanie w nawiasach tekstów Pisma św. ma na celu ściślejsze określenie materiału, nie wyłącza jednak zamiany niektórych tekstów na inne o tej samej treści.

Wskazane jest ożywianie nauki przez wprowadzanie barwnych opowiadań z życia świętych, w szczególności polskich. W związku z tym należy zachęcać młodzież do lektury utworów beletrystycznych o treści religijnej wiążącej się treściowo z materiałem nauczania.

Młodzież męska winna w miarę możliwości zaprawiać się w dalszym ciągu w służeniu do mszy św.